

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Európska únia
Európsky sociálny fond

Názov projektu	E-learning vo výchovno-vzdelávacom procese
Kód ITMS projektu	26110130184
Kód výzvy	OPV-2008/1.1/03-SORO
Číslo Zmluvy o poskytnutí NFP	142/2009/1.1/OPV
Prijímateľ	Základná škola Námestovo – Komenského ul. Komenského 495/33, 029 01 Námestovo

Učebné osnovy z dejepisu pre 5.ročník ZŠ

(spracované v súlade so ŠVP Dejepis ISCED 2 – príloha)

2010

Dejepis

1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

Názov predmetu	Dejepis
Časový rozsah výučby	1 hodina týždenne
Ročník	piaty
Škola	ZŠ Námestovo – Komenského ul.
Kód a názov ŠVP	ISCED 2
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne
Vyučovací jazyk	slovenský

Charakteristika predmetu v 5. ročníku

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti, či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Pričom kladie dôraz na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov.

Takto vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektovanie kultúrnych a iných odlišností, ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenských skupín a spoločenských skupín. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Ciele vyučovacieho predmetu v prepojení na kľúčové kompetencie

V dejepismom vyučovaní je potrebné dodržať tieto ciele :

- postupne objasňovať žiakom jednotlivé konkrétne fakty z vývoja ľudskej spoločnosti
- uplatňovať najnovšie výsledky bádania historickej vedy
- naučiť žiakov chápať zákonitosti historického vývoja
- učiť žiakov osvojiť si metódy získavania vedomosti o historickom vývoji ľudstva, pracovať s týmito poznatkami a využívať ich k zaujatiu spoločenského postoja
- neustále podávať žiakom dôkazy o pravdivosti vysvetľovaných historických javov a o správnom historickom hodnotení
- na základe historických javov viesť žiakov k pochopeniu významu a poučenia, ktoré dejiny prinášajú pre budúcnosť.

Dôležitou cieľovou kategóriou výučby dejepisu je tvorba študijných predmetových, medzipredmetových kompetencií – teda spôsobilostí a schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych situáciách. Takto získané spôsobilosti a schopnosti umožnia žiakom aby

neprístupovali k histórii len ako k uzavretej minulosti. Aby sa naučili klásť si rôznorodé otázky, pomocou ktorých sa cez prítomnosť pýtajú na minulosť a vytvárajú si tak postupne vlastný názor.

Významným prostriedkom k tomu je súbor primeraných školských historických prameňov (aj exemplárne mnohostranných), ktorý sa považuje za integrálnu súčasť didaktického systému výučby dejepisu i dejepisných učebníc na základných školách.

Závažným predpokladom rozvíjania a uplatňovania uvedených cieľových kategórií je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov v hotovej podobe prevažne explikačnými (vysvetľujúcimi) metódami a prostredníctvom frontálnej výučby, a v širšej miere aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení.

Obsah vzdelávania

- Priestor a čas
- Pamiatky v priestore a čase
- Minulosť našej školy
- Priestor na mape
- Človek v pohybe
- Ako si človek zmenšoval svet
- Spôsob obživy človeka
- Práca detí v minulosti aj prítomnosti
- Človek – vládca prírody?
- Pamäť ľudstva
- Duchovný život človeka
- Keď zlyhá komunikácia

Prehľad tematických celkov a stanovený počet hodín

(1 hodina týždenne, 33 hodín ročne)

P.č.	Tematický celok	Počet hodín	
		ŠVP	ŠkVP
1.	Od blízkeho k vzdialenému	12	0
2.	Človek v premenách priestoru a času	11	0
3.	Človek a komunikácia	10	0

TEMATICKÝ CELOK	OBSAHOVÝ ŠTANDARD	VÝKONOVÝ ŠTANDARD
<p>Od blízkeho k vzdialenému</p>	<p>Dom, byt, dedina, okres, kraj, Slovensko, Európska únia</p> <p>Prírodný a historický čas</p> <p>Historický čas: meniny, narodeniny, dátum, sviatky</p> <p>Letopočet</p> <p>Fotografie, obrázky, album, rodostrom</p> <p>Pramene: hmotné, písomné, obrazové</p> <p>Múzeum, knižnica, archív</p> <p>Kronika, spomienky rodičov, prarodičov</p>	<ul style="list-style-type: none"> - žiak vie vymenovať zmeny, ktoré sa v ich obci udiali počas ich života - žiak vie pochopiť rozdiel medzi prírodným a historickým časom - žiak vie zostaviť tabuľku dátumov, sviatkov a pamätných dní - žiak vie zaradiť letopočet do príslušného storočia, rozlíšiť dátum a letopočet, vyznačiť na časovej priamke významné udalosti - vie rozpoznať pojmy p.n.l. a n.l. - žiak vie pochopiť pojem generácia, zostaviť rodostrom svojej rodiny - vie napísať krátky príbeh zo života svojej rodiny, zaznamenať rozprávanie starých rodičov a rodičov o minulosti svojho rodiska - žiak vie spoznať historickú udalosť, osobnosť, ktorú pripomína pamätník, pamätná tabuľa v obci, nájsť najstarší hrob na cintoríne - žiak vie rozpoznať jednotlivé druhy historických prameňov, rozdiel medzi múzeom a archívom, usporiadať historické obrázky, objekty, pojmy od najstarších po najmladšie, pochopiť význam rodinného albumu pre život rodiny - žiak vie pátrať po starých školských učebniciach, zošitoch, pomôckach a zoznámiť sa so školou v minulosti
<p>Človek v premenách priestoru a času</p>	<p>Dejepisná mapa, glóbus</p> <p>Sťahovanie národov, stretávanie kultúr, kolonizácia,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - žiak sa naučil, ako sa treba orientovať v dejepisnej mape, rozpoznať rozdiel medzi mapou

	<p>Vysťahovalectvo.,</p> <p>Od kola k lietadlu</p> <p>Lovec, roľník, remeselník obchodník</p> <p>Detská práca</p> <p>Prírodná energia, umelá energia</p>	<p>a glóbusom</p> <ul style="list-style-type: none"> - žiak vie pochopiť príčiny sťahovania ľudí v minulosti a prítomnosti - žiak vie vysvetliť pojem kolonizácia - žiak vie zostaviť tabuľku najdôležitejších druhov dopravy a dopravných prostriedkov v chronologickej postupnosti a vie porovnať spôsob dopravy v minulosti a prítomnosti - rozpoznať vplyv rozvoja dopravy na životné prostredie - žiak vie charakterizovať život lovcov, zberačov, roľníkov v minulosti - vysvetliť oddelenie remeselníkov od roľníkov a zhodnotiť význam špecializácie remesiel - žiak našiel rozdiel medzi výmenným a peňažným obchodom - žiak pochoil rozdiely medzi prírodnou a umelou energiou a uviedol príklady využívania prírody v prospech človeka - žiak zdôvodnil príčiny neustáleho hľadania nových zdrojov energie - žiak vymenoval vynálezy, ktoré pomohli človeku využiť energiu vo svoj prospech, uviedol príklady zneužívania prírody človekom - žiak vie uviesť najčastejšie druhy detskej práce a zaujať stanovisko k problému detskej práce
Človek a	Jazyk, písmo, rukopis, kniha,	- žiak vie zhodnotiť význam

komunikácia	noviny, rozhlas, televízia, internet, e-mail. Náboženstvá, mýty, povesti, legendy Vojna, mier, víťazi – porazení	vynálezu písma, vymenovať najstaršie druhy písma a materiálov na písanie - žiak vie uviesť prostriedky dorozumievania medzi ľuďmi v minulosti - vie uviesť druhy prostriedkov dorozumievania v minulosti - žiak vie uviesť druhy moderných masovokomunikačných prostriedkov - žiak vie definovať rozdiely medzi rukopisom a tlačenou knihou a hodnotiť význam vynálezu kníhtlače - žiak je schopný uviesť dôsledky vojen pre človeka, zdôvodniť príčiny vojen v minulosti a prítomnosti - žiak je schopný vyhľadať správu o vojenskom konflikte súčasnosti
--------------------	--	---

Požadovaný výstup žiakov z dejepisu v 5. ročníku

- žiaci vedieť vymenovať zmeny v mieste bydliska, ktoré sa udiali počas ich života
- pochopiť význam sviatkov
- vedieť zaradiť letopočty do príslušného storočia
- rozpoznať pojmy pred Kristom a po Kristovi
- vytvoriť rodostrom svojej rodiny
- poznať významné osobnosti svojho okolia
- orientovať sa a čítať dejepisnú mapu
- uviesť príčiny sťahovania
- charakterizovať život roľníkov v minulosti
- vymenovať vynálezy
- zaujať stanovisko k detskej práci
- vymenovať najstaršie druhy slovanských písmen
- poznať históriu vlastnej rodiny

Stratégia vyučovania

Metódy, formy a prostriedky vyučovania dejepisu majú stimulovať rozvoj poznávacích schopností žiakov, podporovať ich cieľavedomosť, samostatnosť a tvorivosť. Uprednostňujeme také stratégie vyučovania, pri ktorých žiak ako aktívny subjekt v procese výučby má možnosť spolurozhodovať a spolupracovať, učiteľ zase má povinnosť motivovať,

povzbudzovať a viesť žiaka k čo najlepším výkonom, podporovať jeho aktivity všeobecne, ale aj v oblasti zvýšeného záujmu v rámci študijného odboru.

Metódy: informačnoreceptívna (výklad), reproduktívna (rozhovor), heuristická (riešenie úloh). didaktické hry.

Formy: frontálna výučba, individuálna a skupinová práca, práca so zdrojmi (učebnicou, knihami, encyklopédiu, odbornou literatúrou, vyhľadávanie informácií na internete), využitie IKT pri tvorbe projektov, brainstorming, exkurzie, vychádzky (návšteva mestskej knižnice, múzea, galérie a pod.).

Učebné zdroje

- Kratochvíl, V., Daniš, M.: Dejepis – Stretnutie s minulosťou. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana
- Kratochvíl, V., Daniš, M.: Dejepisná čítanka . Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana
- Kratochvíl, V., Daniš, M.: Pracovný zošit'. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana
- historické pramene
- dejepisné mapy
- počítač a webové stránky
- noviny, časopisy
- populárno-vedecká literatúra a historická beletria
- múzeá, archívy, hrady, zámky, historické budovy

Demonštračné pomôcky a didaktická technika (IKT) budú využívané podľa možností školy.

Kľúčové kompetencie

- vie aktívne počúvať a spätne reagovať
- zaujíma sa o veci verejné
- zapája sa do občianskeho života
- rešpektuje ľudské práva
- je zodpovedný vo svojom konaní
- pozná a akceptuje kultúrnu rôznorodosť, národné, národnostné a etnické odlišnosti
- vníma kultúrnu tradíciu svojho národa
- spolupracuje druhými na riešení spoločných úloh
- je tolerantný k názorom a konaniu iných
- oceňuje schopnosti druhých ľudí
- chápe význam historických hodnôt a pamiatok pre budúce generácie
- vie pracovať s textom, s rôznymi zdrojmi informácií
- vie ich porovnávať a overovať
- používať IKT

Prierezové témy

- osobnostný a sociálny rozvoj - zodpovednosť
  - deliť si prácu a úlohy
  - vie diskutovať
  - vie sa začleniť do spoločnosti
  - uvedomuje si vlastnú identitu
  - vie odhadnúť dôsledky svojich činov
  - kladie otázky a zisťuje odpovede
  - zaujíma sa o nové veci
- environmentálna výchova
  - ochrana životného prostredia
  - má pozitívny vzťah k historickým a kultúrnym pamiatkam a tradíciám
  - chápe význam ich zachovania pre budúce generácie
  - uvedomuje si význam hľadania nových zdrojov energie na Zemi
- ochrana života a zdravia
- tvorba projektu a jeho prezentácia – Rozprávanie starých rodičov

Hodnotenie žiakov

Ústne i písomné odpovede budú hodnotené známku. V priebehu hodín je pozitívnou motiváciou pochvala.

Kritéria a stratégie hodnotenia: Metodický pokyn MŠ SR č. 7/2009-R z 28. apríla 2009 na hodnotenie žiakov základnej školy s platnosťou od 1.5.2009.